

DREPTURILE DIGITALE ȘI PROTECȚIA LOR ÎN MEDIUL ONLINE, ÎN REPREZENTAREA CĂTĂȚENILOR UE

Roxana MATEFI

Abstract

Based on the findings of a recent Eurobarometer survey on Digital Rights and Principles, this study aims to examine the extent to which citizens of the European Union know that their rights (such as freedom of expression, right to privacy or non-discrimination) are protected including in online environment. We will analyze the extent to which aspects such as age, social status, perception of the European Union, the degree of use of the Internet influence the way in which Europeans are aware that they are both protected both in “offline” and “online” environment.

Keywords: *digital rights, protection, awareness, online, offline.*

I. Introducere

Mediul virtual aduce cu sine o serie de provocări în ceea ce privește garantarea și protejarea drepturilor personalității, provocări cu atât mai mari cu cât ritmul progresului tehnologic, cu care legislația trebuie să țină pasul, este unul extrem de alert. „Drepturile personalității sunt în mod particular vulnerabile în așa-zisa eră digitală urmare a utilizării unor noi tehnologii informaționale. Astfel, legislația trebuie să răspundă în mod efectiv pentru a face față noilor provocări reprezentate de noile metode prin care drepturile personalității sunt expuse riscului și violate. Acest fapt a dus la recunoașterea unor noi forme de expresie a acestor drepturi, printre care și dreptul la auto-determinare informațională și, mai recent, așa-zisul drept de a fi uitat¹”.

În acest context, o întrebare firească care se naște este în ce măsură individul este conștient de faptul că se bucură de protecția drepturilor sale inclusiv în mediul online și în ce măsură este familiarizat cu instrumentele pe care legislația i le pune la dispoziție pentru protejarea acestor drepturi.

¹ Sarlet, I. (2022), *The Protection of Personality in the Digital Environment*, în: Albers, M., Sarlet, I.W. (eds) *Personality and Data Protection Rights on the Internet. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 96. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-90331-2_7.

II. Gradul de informare a cetățeanului UE privind protejarea drepturilor sale în mediul virtual

Este cetățeanul european conștient de faptul că drepturile aplicabile în mediul „offline” trebuie respectate și în online? Protejează Uniunea Europeană îndeajuns drepturile individului în mediul online? Cât de utilă este o mai bună informare a cetățeanului european cu privire la drepturile sale din mediul online?

Acestea sunt doar câteva întrebări ale căror răspunsuri le vom analiza în cele ce urmează prin raportare la concluziile unui sondaj Eurobarometru de data recentă, privind *drepturile și principiile digitale*.

O primă concluzie pe care o desprindem din această analiză este aceea că un număr mare de cetățeni europeni nu conștientizează faptul că „drepturi precum libertatea de expresie, dreptul la viață privată sau la nediscriminare trebuie respectate inclusiv în mediul online”².

Conform sondajului³, în mod surprinzător, mai mult de o treime dintre cei intervievați au arătat faptul că nu cunoșteau faptul că aceste drepturi aplicabile în mediul „offline” își găsesc aplicabilitatea inclusiv în mediul online. În țări precum Finlanda, Olanda sau Suedia, trei din patru respondenți cunoșteau acest lucru, în timp ce în Bulgaria, Italia sau România mai mult de jumătate din respondenți nu erau conștienți de acest fapt.

O analiză pe grupe de vârstă arată că un procent de 70% dintre cei intervievați cu vârste cuprinse între 15-24 de ani, precum și cei cu vârsta între 25-39 de ani cunosc că drepturile le sunt protejate și în mediul online, în timp ce procentul scade la 65% în ceea ce îi privește pe europenii cu vârsta între 40-54 și la 48% pentru cei cu vârsta de peste 55 de ani.

În același timp, procentul celor care conștientizează faptul că beneficiază de protecția datelor deopotrivă în mediul offline și online este considerabil mai mare în rândul utilizatorilor zilnici ai Internetului (68%), pentru a descrește atunci când ne raportăm la cei care utilizează Internetul din când în când (43%) sau la cei care nu îl utilizează niciodată (18%).

Respondenții care au o imagine pozitivă asupra UE consideră într-un procent mai mare (60%) că Uniunea Europeană le protejează drepturile, în timp ce procentul scade în cazul celor care au o atitudine neutră (38%) sau a celor care au o atitudine negativă în privința Uniunii (23%).

Cât privește procentul respondenților care consideră util să cunoască mai multe cu privire la drepturile lor în mediul online, 76% dintre ei apreciază acest lucru ca fiind destul de util, în timp ce 26% dintre ei îl consideră ca fiind foarte util. Un procent de 13% dintre respondenți nu consideră foarte util să știe mai multe despre drepturile lor, iar un procent de 5% nu consideră ca fiind deloc util acest

² file:///C:/Users/Owner/Downloads/Digital_rights_principles_eb_518_report_en.pdf.

³ *Idem*.

lucru. Dacă în Irlanda, 87% dintre cei intervievați apreciază utilă o mai bună cunoaștere a drepturilor lor în mediul online, în România doar 65% sunt de aceeași părere.

Procentul respondenților care consideră că UE le protejează drepturile în mediul online este mai mare atunci în rândul persoanelor care studiază încă (59%), decât în cazul celor cu studii superioare (54%), al celor care au urmat cursurile unei școli până la vârsta de 16-19 ani (47%) ori a celor care au următor o educație primară (31%).

III. Cauza K.U. contra Finlanda

O cauză relevantă în materia protejării drepturilor personalității inclusiv în mediul online este Cauza K.U. contra Finlanda, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea dreptului la viață privată⁴.

În speță, reclamantul cetățean finlandez a invocat faptul că pe un site de matrimoniale a fost postată o reclamă cu conținut sexual cu privire la acesta, iar potrivit legislației finlandeze de la acel moment nici poliția, nici instanța de judecată nu puteau să-i solicite furnizorului de Internet să identifice persoana care a făcut postarea.

„În martie 1999, un individ necunoscut a postat un anunț pe un site de matrimoniale în numele reclamantului fără știința lui. Reclamantul avea 12 ani la acel moment. Anunțul făcea referire la vârsta lui și anul nașterii și oferea o descriere detaliată a caracteristicilor sale fizice. Totodată era indicat un link către pagina web a reclamantului unde se regăseau fotografia și numărul de telefon al acestuia. În reclamă se arăta că aceasta era în căutarea unor relații intime cu un băiat de vârsta lui sau mai mare”⁵.

Momentul la care aplicatul a aflat despre anunțul care îl viza a fost acela în care a primit un e-mail de la un bărbat care îi cerea să se întâlnească.

Demersurile făcute de tatăl reclamantului pentru identificarea persoanei care a publicat anunțul au rămas fără rezultat, Curtea de District din Helsinki respingând cererea de obligare a furnizorului de Internet de a divulga identitatea persoanei în cauză.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că, în această situație, suntem în prezența unei violări a dreptului la viață privată reglementat de art. 8 din CEDO, în condițiile în care reclamantul a devenit o „țintă pentru pedofili”, „copiii și alte persoane vulnerabile fiind îndreptățite la protecție din partea statului în fața unor ingerințe atât de grave în viața lor privată”⁶.

⁴ [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22003-2564792-2788755%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22003-2564792-2788755%22]}).

⁵ *Idem.*

⁶ *Idem.*

De la momentul anului 1999, când a avut loc incidentul ce face obiectul speței la care am făcut referire, legislația la nivel european a cunoscut îmbunătățiri semnificative în materia protejării drepturilor individului, inclusiv în mediul online. Cu toate acestea însă, date fiind complexitatea ori ritmul alert de dezvoltare al mediului digital, a devenit o reală provocare pentru legislație să țină pasul cu toate aceste prefaceri de ordin tehnologic.

IV. Concluzii

Vulnerabilitățile legate de protejarea drepturilor personalității transpar într-o manieră mai evidentă în mediul online, cu atât mai mult cu cât gradul de informare al cetățeanului european privind protejarea drepturilor sale, inclusiv în mediul digital, nu este în cei mai ridicați parametri, variind în funcție de o serie de factori precum vârstă, educație, apartenență socio-profesională, resurse financiare etc.

Vulnerabilitățile sunt cu atât mai evidente atunci când cei vizați sunt copiii sau alte persoane care au nevoie de o protecție sporită din parte statului, astfel cum a rezultat și din speța dedusă judecării Curții Europene a Drepturilor Omului, ce a făcut obiectul analizei anterioare.

Din acest punct de vedere, este extrem de important ca reglementările de ordin legislativ în materie să urmeze ritmul de dezvoltare în domeniul tehnologiilor digitale.

În plus, se impune implementarea unor politici de informare a cetățenilor din statele membre UE în materia protejării drepturilor lor în egală măsură în mediul „offline” și în „online.” Dacă ne raportăm la datele furnizate de sondajul analizat în prezentul studiu în privința țării noastre, nevoia unei informări a cetățenilor privind protejarea drepturilor în mediul digital este mult mai acută în raport cu alte state, în care nivelul de conștientizare în această privință este mult mai mare.

Bibliografie

- Sarlet, I. (2022), *The Protection of Personality in the Digital Environment*, în: Albers, M., Sarlet, I.W. (eds) *Personality and Data Protection Rights on the Internet. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 96. Springer, Cham;

- [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22003-2564792-2788755%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22003-2564792-2788755%22]})

- file:///C:/Users/Owner/Downloads/Digital_rights_principles_eb_518_report_en.pdf.